

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; tālr.: 67686768; fakss: 67244074; e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

21.09.2012. Nr. 1-6/12
Uz 11.09.2012. Nr.1-04/265-pav

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas
tiesnesei Aijai Brantai**
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1010

Par viedokli lietā Nr.2012-11-01

Šā gada 13.septembrī Latvijas Republikas tiesībsargs ir saņēmis Latvijas Republikas Satversmes tiesas tiesnesei Aijas Brantas 2012.gada 10.septembra lēmumu, ar kuru tiesībsargs ir atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2012-11-01 „Par Izglītības likuma 50.panta 1.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 106.pantam” (turpmāk – Lieta Nr. 2012-11-01). Lēmumā lūgts rakstveidā izteikt viedokli par jautājumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā, tostarp, vai atļauja par Krimināllikuma 219.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sodītai personai strādāt par pedagogu nekaitētu izglītojamo interesēm, kā arī iesniegt Satversmes tiesai tiesībsarga rīcībā esošos dokumentus par šiem jautājumiem.

[1] Satversmes 106.panta pirmais teikums paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Savukārt saskaņā ar Satversmes 116.pantu personas tiesības uz darbu var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Izglītības likuma 50.panta 1.punkts noteic, ka par pedagogu nedrīkst strādāt persona, kas sodīta par tīšu noziegumu un nav reabilitēta. Likumdevējs ir ierobežojis tiesības ieņemt pedagoga amatu personām, kuras ir sodītas par tīšu noziegumu un nav reabilitētas. No tā var secināt, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.

Kriminālprocesa likuma 380.pantā ir noteikts - „Persona netiek reabilitēta, ja kriminālprocesu izbeidz ar lēmumu, kāds paredzēts šā likuma 377.panta pirmās daļas 3., 4. un 5.punktā, 379.panta pirmajā un otrajā daļā, 410.panta pirmajā daļā, 415., 421.pantā, 605.panta pirmajā daļā, 615.panta trešajā daļā, kā arī notiesājoša sprieduma gadījumā.” No tā var secināt, ja persona ir atzīta par vainīgu tīša nozieguma izdarīšanā ar notiesājošu spriedumu, to nevar reabilitēt un līdz ar to tiek ierobežotas personas tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un strādāt par pedagogu.

Tiesībsarga birojā pieteicēja izvirzītā problemātika jau bija apzināta pārbaudes lietas ietvaros par tiesiskās vienlīdzības un tiesību uz darbu ierobežojumu, liedzot personām, kuras sodītas par tīša nozieguma izdarīšanu, iespēju strādāt par pedagogiem, zvērinātiem advokātiem un zvērinātiem notāriem. Tiesībsargs konstatēja trūkumus tiesiskajā regulējumā, līdz ar to arī Izglītības likuma 50.panta 1.punktā paredzētā ierobežojuma samērīgums tika vērtēts kontekstā un Tieslietu ministrijai pausts viedoklis, ka nepieciešams pārskatīt Izglītības likuma 50.panta 1.punktu, ieviešot diferencētu tiesību ierobežojumu.

2012.gada 1.oktobrī stāsies spēkā grozījumi Izglītības likumā, kas 50.panta 1.punktu izteiks jaunā redakcijā, nosakot, ka par pedagogu nedrīkst strādāt „persona, kas sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas), izņemot gadījumu, kad pēc sodāmības dzēšanas vai noņemšanas Ministru kabineta noteikta institūcija, izvērtējusi, vai tas nekaitē izglītojamo interesēm, ir atļāvusi strādāt par pedagogu personai, kas bijusi sodīta par tīšu kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu. Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā tiek izvērtēts, vai atļauja šādai personai strādāt par pedagogu nekaitēs izglītojamo interesēm”.

Tiesībsarga ieskatā minētie grozījumi vērsti uz to, lai novērstu trūkumus tiesiskajā regulējumā un samērotu sabiedrības intereses ar iespējamo indivīda tiesību aizskārums.

[2] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta trešo daļu par bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citu tādu iestāžu vadītājiem un darbiniekiem, kurās uzturas bērni, nedrīkst strādāt personas: kuras sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, — neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas (3.punkts); kuras sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību — neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas (4.punkts); kurām tiesa ir piemērojusi Krimināllikumā noteiktos medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus par nepieskaitāmības stāvoklī izdarītu Krimināllikumā paredzētu noziedzīgu nodarījumu (5.punkts).

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta trešajā daļā noteiktie ierobežojumi ir vispārīgi, tie attiecas uz visu iestāžu, kurās uzturas bērni, vadītājiem un darbiniekiem, tostarp pedagogiem. Savukārt Izglītības likuma 50.panta 1.punktā paredzētais ierobežojums ir speciāls, jo attiecas tikai uz pedagogiem. Tātad uz pedagogu, kurš strādā izglītības iestādē, kurā uzturas

bērni, ir attiecināmi gan Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta trešajā daļā noteiktie ierobežojumi, gan Izglītības likuma 50.panta 1.punktā noteiktais ierobežojums. Savukārt uz pedagogu, kurš strādā pieaugušo izglītības iestādē, ir attiecināms tikai Izglītības likuma 50.panta 1.punktā noteiktais ierobežojums.

Par Krimināllikuma 219.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu (nepatiesu ziņu norādīšana likumā noteiktajā ienākumu, īpašuma, darījumu vai cita mantiska rakstura deklarācijā, ja nepatiesas ziņas norādītas par mantu vai citiem ienākumiem lielā apmērā) paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz četriem gadiem, līdz ar to šis noziedzīgais nodarījums saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta trešo daļu ir klasificējams kā mazāk smags noziegums. Tas nav saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu un nav vērsts pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, par Krimināllikuma 219.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sodīta persona var tikt izvērtēta, lai saņemtu atļauju strādāt par pedagogu, ja tas nekaitētu izglītojamo interesēm.

Pielikumā:

1. Tiesībsarga 23.12.2010. atzinuma Nr.6-6/343 kopija uz 3 lapām;
2. Tieslietu ministrijas 13.01.2010. vēstules Nr.1-17/146 kopija uz 7 lapām;
3. Tiesībsarga 22.06.2010. vēstules Nr.6-1/208 kopija uz 2 lapām;
4. Tiesībsarga 17.02.2011. vēstules Nr.6-6/37 kopija uz 1 lapas.

Tiesībsargs

J.Jansons